

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ

- **Ενότητα 3 (Μέρος Ι Ιστορία της ανθρωπολογίας της συγγένειας): Η γενεαλογική μέθοδος του W.H.R. Rivers**

Βενετία Καντσά

Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- ▶ Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- ▶ Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στόχοι ενότητας

- Γνωριμία με το αντίπαλο δέος της θεωρίας του εξελικτικισμού, τη θεωρία της πολιτισμικής διάχυσης με κύριο εκφραστή της τον Franz Boas.
- Εξοικείωση με τη δεύτερη γενιά ανθρωπολόγων στη Βρετανία και γνωριμία με τη γενεαλογική μέθοδο του William H.R. Rivers.

Περιγραφή ενότητας

- Ο Franz Boas και οι μαθητές του στις ΗΠΑ
- Ο βρετανός W.H.R. Rivers και η επινόηση της γενεαλογικής μεθόδου

Ο Franz Boas και οι μαθητές του

Franz Boas (1858 – 1942)

- γερμανός εθνολόγος που πήγε για έρευνα στην Αμερική
 - 1883-1884: νήσους Baffin
- αντιτάχθηκε στον εξελικτικισμό
- αμφισβήτησε την μονοδιάστατη εξέλιξη της συγγένειας

Οι μαθητές του Boas

Ο Alfred Kroeber (1876 – 1960) έθεσε το ζήτημα της συγγενικής ορολογίας σε μια εντελώς διαφορετική βάση από τις εξελικτικές απόψεις των Morgan και υποστηρίζει ότι οι ορολογίες της συγγένειας καθορίζονται κυρίως από τη γλώσσα, τον τρόπο σκέψης, το γνωστικό σύστημα του κάθε πολιτισμού, αποτελούν επομένως ‘κατηγορίες’ και ως τέτοιες πρέπει να διερευνηθούν. [η άποψη αυτή έμεινε στο περιθώριο αρκετές δεκαετίες για να επανέλθει στο προσκήνιο στα μέσα του 20ου αι.]. Επειδή οι ορολογίες δεν αναφέρονται τόσο σε κοινωνικά δεδομένα αλλά σε ψυχολογικές καταστάσεις για αυτό το λόγο αυτό θεωρεί ότι η όποια ταξινόμηση συγγενών είναι απαραίτητο να συμπεριλαμβάνει και τα εξής κριτήρια, τα οποία λειτουργούν ως κατηγοριοποιήσεις:

- Γενιά
- Ηλικία (μέσα στην ίδια γενιά)
- Φύλο του συγγενή
- Φύλο του ego
- Φύλο του συγγενή που συνδέει
(π.χ. μητέρας ή πατέρας στην περίπτωση ενός θείου)
- Σχέση εξ αίματος ή σχέση αγχιστείας
- Αν ο συγγενής ζει ή όχι

Οι μαθητές του Boas: Lowie και Kirchhoff

Ο Kroeber δε θα προτείνει μια συγκεκριμένη τυπολογία. Αυτό το έκαναν δύο άλλοι μαθητές του Boas, οι Robert **Lowie [1883 – 1957]** και Paul **Kirchhoff [1900-1971]**

Η τυπολογία τους ταξινομεί συγγενικές ορολογίες συμφωνεί με τον **τρόπο που χρησιμοποιούνται οι συγγενικοί όροι στο πρώτο γενεαλογικό επίπεδο πάνω από το ego** (με αναφορά στα κριτήρια που έθεσε ο Kroeber, δηλαδή το φύλο, σχέση εξ αίματος ή αγχιστεία κ.λ.π.). Έτσι αναδύονται 4 τύποι συγγενικής ορολογίας

Πριν προχωρήσουμε αναφορά στις συντομεύσεις που χρησιμοποιούνται στα αγγλικά για την αναφορά σε συγγενικούς όρους

- ▶ F=Father, M=Mother, H=Husband, W=Wife, B=Brother, Z=Sister, S=Son, D=Daughter, FF´ = Father Father
FM= Father Mother (GF= Grandfather, BL=Brother in Law=αδελφός της συζύγου, FL=Father in Law=
πατέρας της συζύγου, GM=Grandmother=γιαγιά, SL=sister in law=αδελφή της συζύγου, ML=mother in
law=μητέρα της συζύγου)
- ▶ Έτσι,
- ▶ FBD= η κόρη του αδελφού του πατέρα
- ▶ MZS= ο γιος της αδελφής της μητέρας
- ▶ MBW= η σύζυγος του αδελφού της μητέρας

Οι μαθητές του Boas: Lowie και Kirchhoff

- ▶ η περίπτωση εκείνη όπου όλοι οι άνδρες στο γενεαλογικό επίπεδο πάνω από το ego καλούνται με τον ίδιο όρο. Δηλαδή χρησιμοποιείται ο ίδιος όρος για τον πατέρα, τον αδελφό του πατέρα και τον αδελφό της μητέρας. Αντίστοιχα, χρησιμοποιείται ο ίδιος όρος για τη μητέρα, την αδελφή της μητέρας και την αδελφή του πατέρα. [F=FB=MB, M=MZ=FZ]
- ▶ η περίπτωση εκείνη όπου όλοι οι συγγενείς από την πλευρά του πατέρα καλούνται με διαφορετικούς όρους από εκείνους που χρησιμοποιούνται για τους συγγενείς από την πλευρά της μητέρας. Δηλαδή, ο αδελφός του πατέρα καλείται με τον ίδιο όρο όπως ο πατέρας, αλλά διαφορετικό από τον αδελφό της μητέρας [F=FB # MB, M=MZ # FZ]
- ▶ η περίπτωση εκείνη όπου γίνεται διάκριση ανάμεσα στους συγγενείς σε ευθεία και πλάγια γραμμή. Έτσι, ο πατέρας καλείται με διαφορετικό όρο από τον αδελφό του πατέρα, ο οποίος όμως καλείται με τον ίδιο όπως και ο αδελφός της μητέρας [F # FB = MB, M # MZ = FZ]
- ▶ η περίπτωση εκείνη όπου όλοι προσφωνούνται με διαφορετικούς όρους [F # FB # MB, M# MZ # FZ]

Διαφορετικές απόψεις στη μελέτη της συγγενειακής ορολογίας

- ▶ Οι αμερικανοί ανθρωπολόγοι **Lounsbury και Scheffler** έθεσαν το ερώτημα αν οι ορολογίες της συγγένειας είναι πάντα **γενεαλογικά δομημένες**.
- ▶ Οι Βρετανοί ανθρωπολόγοι **Needham και Leach** ισχυρίστηκαν ότι ο δικός μας τρόπος ταξινόμησης συγγενών διαστρεβλώνει σοβαρά την δυνατότητα κατανόησή μας για το φυλετικό σύστημα που βασίζεται στη μονογραμμική καταγωγή. Επειδή το δικό μας σύστημα είναι αδιαφοροποίητο, δεν έχει ομάδες καταγωγής, και διακρίνει τους **γραμμικούς (lineal) συγγενείς** από τους **πλάγιους (collateral)** (δηλαδή, τα αδέρφια από τα ξαδέρφια, τους γονείς από τις θείες και τους θείους), σκεφτόμαστε τη συγγένεια με όρους μιας αλυσίδας γενεαλογικών σύνδεσεων ανάμεσα στα υποκείμενα.
 - ▶ Οι φυλετικοί λαοί, ο κοινωνικός κόσμος των οποίων είναι οργανωμένος με βάση τις συσσωματώσεις καταγωγής, **δεν ταξινομούν τα άτομα με βάση τη γενεαλογική τους σύνδεση με το ego, αλλά με βάση την ιδιότητα τους ως μέλη σε ευρύτερες κοινωνικές κατηγορίες και ομάδες**, που ορίζονται από την καταγωγή και το γάμο. Ένας όρος μπορεί να σημαίνει, ας πούμε, ‘άντρας του κλαν του πατέρα’, ή ‘γυναίκα που μπορεί κανείς να παντρευτεί’, αλλά λόγω των γενεαλογικών μας προκαταλήψεων, παραπλανούμαστε στην προσπάθειά μας να τον ορίσουμε με γενεαλογικούς όρους, όπως ‘πατέρας’ ή ‘κόρη του αδελφού της μητέρας’.

William H.R. Rivers

William H.R. Rivers [1864 - 1922]

- Μια δεύτερη γενιά ανθρωπολόγων εμφανίστηκε στη Βρετανία
- Οι ιδρυτές της Σχολής του Cambridge στην ανθρωπολογία ήταν οι William H.R. Rivers και Alfred Cort Haddon [1855-1940].
 - Φτάσανε στο Cambridge το 1893, για να διδάξουν φυσικές επιστήμες: ο Rivers φυσιολογία των αισθητήριων οργάνων και ο Haddon είχε ασχοληθεί με τη ζωολογία μέχρι που αναγκάστηκε να διδάξει τροπική χλωρίδα και θεώρησε ότι πρέπει να κάνει και επιτόπια έρευνα σε τροπικά μέρη.
 - Ωστόσο προσχώρησαν στην εθνολογία, την οποία ωστόσο θεωρούσαν έναν μη εξελιγμένο κλάδο των φυσικών επιστημών, ενώ φιλοδοξία του Rivers ήταν «να κάνει την εθνολογία επιστήμη».

τα νησιά Torres 1898-9

- ▶ Ανθρωπολογική αποστολή του Cambridge στα νησιά Torres και τη Νέα Γουινέα όπου ενδιαφέρθηκαν για ζητήματα τόσο κοινωνικής δομής όσο και ψυχολογίας
- ▶ Τα θεωρητικά μοντέλα που πήρανε μαζί τους:
 - ▶ η θεωρία του Morgan και το μοντέλο της πρωτόγονης κοινωνικής δομής, σύμφωνα με το οποίο μια αρχική κατάσταση ελευθερομιξίας, τη διαδέχτηκε ο γάμος ανάμεσα σε ομάδες αδελφών. Στην πιο απλή εκδοχή, υπήρχαν δύο μόνο τέτοιες ομάδες. Ο δεσμός μητέρας – παιδιού είχε μεγάλη σημασία και το στοιχείο της μητρογραμμικής καταγωγής ήταν παρόν ακόμα και σε αυτές τις πιο πρωτόγονες κοινωνίες. Το σύστημα εξελισσόταν και μέσα στο χρόνο. Οι Fison και Tylor είχαν ισχυριστεί ότι η διπλή οργάνωση συνεχίζεται με το συστηματικό γάμο ανάμεσα σε σταυρεξάδελφα, ενώ ο Fison υποστήριξε ότι στην Αυστραλία η πρωτόγονη μητριαρχική διπλή οργάνωση εξειδικεύεται με την εισαγωγή μιας, γενεαλογικής διαίρεσης σε κάθε ημιφύλιο, το οποίο έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία 4 'τάξεων' γάμου. Σταδιακά οι περισσότερες εξωγαμικές μονάδες δημιουργήθηκαν με τη διάσπαση. Κάποια στιγμή αναγνωρίστηκε η πατρότητα και εξελίχτηκε το σύστημα των πατρογραμμικών κλαν. Τέλος το σύστημα που στηρίζεται στην οικογένεια αντικατέστησε τα παλιά συστήματα.
 - ▶ Επίσης, δεχόντουσαν τη βασική θέση του Morgan. Ότι ίχνη πρωτόγονων κοινωνικών συστημάτων μπορούσαν να βρεθούν σε σύγχρονες ορολογίες της συγγένειας. Όλα τα αρχαία συστήματα ήταν ταξινομικά, ενώ εκείνα που στηρίζονται στην οικογένεια περιγραφικά.
 - ▶ Τέλος, δεχόντουσαν ότι η οργάνωση της κοινωνίας σε εξωγαμικές μητρογραμμικές ομάδες καταγωγής ήταν συνδεδεμένες με μια συγκεκριμένη θρησκεία τον 'τοτεμισμό'.

Η γενεαλογική μέθοδος του Rivers

- ▶ Η κυριότερη εθνολογική συμβολή του Rivers στην αποστολή αυτή αφορούσε τη συλλογή γενεαλογιών, συγγενικών σχέσεων, προσωπικών ονομάτων (και μαζί με τον Haddon στοιχεία για τον τοτεμισμό). Σε συμφωνία με την εκπαίδευσή του στις φυσικές επιστήμες υπογράμμισε κυρίως τη σημασία της μεθοδολογίας στη συλλογή αυτών των στοιχείων και επινόησε μια καινούργια μέθοδο, τη **γενεαλογική μέθοδο**. Οι **γενεαλογίες** επιτρέπουν στον εθνογράφο να καταγράψει με μεγάλη ευκρίνεια σημαντικά στοιχεία – όρους για τους συγγενείς- τα οποία επιτρέπουν την ανασύνθεση της κοινωνικής δομής.
- ▶ Ούτε όμως οι όροι συγγένειας ήταν απλώς απολιθώματα, που στερούνται οποιασδήποτε σημασίας. Αντίθετα, οι όροι εμπειρείχαν κανόνες συμπεριφοράς. Υπήρχαν συγκεκριμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις που απορρέουν από τους συγγενικούς δεσμούς και οι οποίοι φανερώνονται μέσα από τη χρήση της συγγενικής ορολογίας.

Todas Νότια Ινδία

- ▶ Ωστόσο, η έρευνά του στα νησιά Torres στη Μελανησία καθώς και σε μια μετέπειτα επιτόπια έρευνα στα Todas της Νότιας Ινδίας δεν βρήκε εξωγαμικά κλαν τα οποία να ορίζουν τις γαμήλιες ανταλλαγές. Εκείνο το οποίο συνάντησε είναι ότι οι σχέσεις συγγένειας είναι αυτές που προσδιορίζουν τις γαμήλιες ανταλλαγές και όχι η συμμετοχή σε κλαν.
 - ▶ Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο γάμος στα Todas προσδιορίζεται από ατομικούς γενεαλογικούς περιορισμούς σε σχέση με τη συγγένεια, ενώ συγκεκριμένοι γάμοι επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από υλικές σκοπιμότητες σχετικές με την κληρονομιά.
 - ▶ Ωστόσο, αν και βρήκε ότι τα κλαν δεν επηρεάζουν το γάμο προσπάθησε να ορίσει ένα σύστημα κλαν για τους Todas και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο κεντρικός θεσμός για τους Todas δεν ήταν ούτε το κλαν ούτε η οικογένεια, αλλά ότι βρισκόταν σε μια κατάσταση ‘κοινωνικής εξέλιξης’ κάπου ανάμεσα σε ένα σύστημα κοινωνικής οργάνωσης βασισμένο στα κλαν και σε ένα βασισμένο στην οικογένεια.

Το ενδιαφέρον για τη μεθοδολογία

- ▶ Το ενδιαφέρον του Rivers για τη μεθοδολογία δεν είχε στόχο να υποβιβάσει τη σημασία της θεωρίας. Η μελέτη της συγγενικής ορολογίας ήταν σημαντική γιατί ήταν το χρυσό κλειδί για την αναβίωση αρχαίων κοινωνικών δομών.
- ▶ Γενικά δεχόταν τη θεωρία του Morgan, αλλά ωστόσο έπρεπε να αναγνωρίσει ότι η θεωρία αυτή δεχόταν επίθεση από πολλές πλευρές. Το κυριότερο ήταν ότι οι όροι συγγένειας, ακόμα και στα Torres που έκανε την έρευνά του δεν αναφερόταν τόσο στην ιδιότητα μέλους, αλλά σε γενεαλογικά προσδιορισμένες θέσεις μέσα σε ένα πλέγμα συγγένειας
- ▶ Ταυτόχρονα, έπρεπε να δεχτεί την κριτική του Kroeber ότι οι όροι συγγένειας δεν αναφέρονται τόσο σε κοινωνικά δεδομένα, αλλά σε ψυχολογικές καταστάσεις. Έτσι, πράγματα, και στην περίπτωση αυτή όροι δεν ομαδοποιούνται μαζί επειδή είναι όμοια, αλλά τα νιώθουν σαν όμοια, γιατί είναι συνδεδεμένα με μια εσωτερική λογική του συστήματος. Μερικές φορές ερμήνευε τη θεωρία του Kroeber με έναν ακόμα πιο 'ψυχολογικό' τρόπο θεωρώντας ότι οι συγγενείς ομαδοποιούνται μαζί επειδή νιώθει το υποκείμενο τα ίδια συναισθήματα απέναντί τους. Έτσι ή αλλιώς, η θέση αυτή ήταν αντίθετη από τις θέσεις του Rivers και σε μια σειρά από διαλέξεις βιάστηκε να αντικρούσει ισχυριζόμενος ότι τα διάφορα χαρακτηριστικά των συστημάτων ταξινόμησης είναι το αποτέλεσμα 'κοινωνικών δεδομένων. Αυτά τα 'κοινωνικά δεδομένα' ή όπως τα έλεγε 'κοινωνικά δικαιώματα' είναι οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα ανάμεσα σε ανθρώπους, από τα οποία το πιο βασικό είναι το αίτημα για σύζυγο.

Η ιστορία της Μελανησιακής κοινωνίας 1914

- ▶ Αν ο Rivers παρέμεινε ‘πιστός’ στην κεντρική θέση της μεθοδολογίας του Morgan ότι η ορολογία αναπαριστά κοινωνικές ρυθμίσεις και ειδικά κανόνες γάμου, δεν ήταν τόσο σίγουρος για την εξελικτική θεωρία την οποία επινόησε ο Morgan ερμηνεύοντας αυτά τα δεδομένα. Το 1911 εγκατέλειψε τις εξελικτικιστικές ερμηνείες, τη θέση δηλαδή ότι όλα τα ανθρώπινα έθιμα και θεσμοί εξελίσσονται μέσα από μία προδιαγεγραμμένη σειρά εξελικτικών σταδίων. Στη θέση της υιοθέτησε την γερμανική άποψη ότι οι αλλαγές είναι το αποτέλεσμα της μίξης των ανθρώπων και των πολιτισμών.
- ▶ Το σημαντικό του έργο *Η Ιστορία της Μελανησιακής Κοινωνίας*, το 1914 αποκαλύπτει την ένταση που υπάρχει ανάμεσα στην εθνογραφική καταγραφή, την ιστορία και τη θεωρία του εξελικτικισμού.
 - ▶ Το νέο στοιχείο στη μέθοδο του Rivers ήταν οι γεωγραφικές συγκρίσεις. Αρχικά ο Rivers ενδιαφερόταν μόνο για ερωτήσεις σχετικά με τη δομή και αγνοούσε τη γεωγραφική κατανομή των όρων.
 - ▶ Η θέση του Rivers είναι ότι οι Μελανήσιοι περάσανε από όλα τα κλασσικά στάδια του εξελικτικισμού, αλλά ως αποτέλεσμα της επαφής τους με τους άλλους και όχι ως το αποτέλεσμα μιας ενδογενούς διαδικασίας

Η γενεαλογική μέθοδος αναλυτικά

Τι είναι η γενεαλογική μέθοδος

- ▶ Η μέθοδος εύρεσης του τρόπου σύμφωνα με τον οποίο οι άνθρωποι βλέπουν τους εαυτούς τους ως σχετιζόμενους με άλλους είναι η ‘γενεαλογική μέθοδος’ και εφευρέθηκε από τον Rivers κατά την διάρκεια της αποστολής του στα νησιά Torres. Η μέθοδος αυτή είχε σκοπό να εδραιώσει την εθνολογία ως επιστήμη ανάλογη με την φυσική και τη χημεία.
- ▶ η μέθοδος του να αποκτάς βασικές πληροφορίες για το πώς συνδέονται οι άνθρωποι μεταξύ τους με τη γενεαλογική μέθοδο ισοδυναμεί με τη μετάφραση πολιτισμικών εννοιών σε δικούς μας όρους.

Τα στάδια της γενεαλογικής μεθόδου –Στάδιο 1

Ο/η εθνογράφος είναι ενήμερος/η ότι οι όροι ‘πατέρας’, ‘μητέρα’, ‘αδελφός’, ‘αδελφή’ μπορεί να χρησιμοποιούνται με αναφορά σε μια ευρύτερη κατηγορία ανθρώπων από ότι στα αγγλικά. Σύμφωνα με τη μέθοδο συνιστάται να αρχίσει κανείς να συλλέγει πληροφορίες πρώτα για τη γυναίκα από της οποίας τη μήτρα γεννήθηκε ο πληροφορητής και τον άνδρα τον οποίο δημιουργήθηκε. Έτσι, η συλλογή δεδομένων για τη συγγένεια ξεκινάει με τα ονόματα των βιολογικών γονιών και συνεχίζει με το να αποσπάσει τους αμοιβαίους όρους με τους οποίους κανείς τους απευθύνεται. Με το να χρησιμοποιεί ονόματα ως τον συγκεκριμένο τρόπο πρόσβασης σε ένα αφηρημένο σύστημα σχέσεων και με το να χρησιμοποιεί τους τοπικούς όρους –που έχει αποσπάσει- για τους F, M, H, W, S, D, B, Z η γενεαλογική μέθοδος αρχίζει να καταγράφει τους δεσμούς συγγένειας και αγχιστείας που αναγνωρίζονται ανάμεσα στον υπό παρατήρηση πληθυσμό.

- ▶ 1. Άρα: - ξεκινάει κανείς με την ερώτηση ποια είναι η γυναίκα που τον έφερε στον κόσμο και ποιος είναι ο άνδρας που τον δημιούργησε για να αποφύγει κανείς τις παγίδες των όρων ‘πατέρας’, ‘μητέρα’. Στη συνέχεια ζητάμε από τον ego να μας πει πώς απευθύνεται σε αυτούς τους ανθρώπους και πώς απευθύνονται αυτοί σε αυτόν. Στη συνέχεια ρωτάμε αν έχουν ο Α και η Β άλλα παιδιά εκτός από τον ίδιο. Έτσι μαθαίνουμε το όνομα και το φύλο των αδελφών του. Τον ρωτάμε αν είναι παντρεμένος και έτσι καταγράφεται το όνομα της γυναίκας του μαζί με τη γαμήλια σχέση και στη συνέχεια τα ονόματα των παιδιών του. Έτσι θεωρείται ότι μπορούμε να εντοπίσουμε τις σχέσεις χωρίς να χρησιμοποιήσουμε τους όρους ‘αδελφός’, ‘αδελφή’, ‘θείος’, ‘θεία’.

Στάδιο 2

- ▶ 2. Το επόμενο βήμα είναι να συγκεντρώσουμε πληροφορίες για άλλες συζύγους και για τα παιδιά που έχει μαζί τους ή για αδέρφια από άλλους γάμους των γονιών του. Από το σημείο αυτό και μετά όλα τα υποκείμενα αναφέρονται με τα ονόματά τους.

Στάδιο 3

- ▶ 3. Το τρίτο βήμα είναι η καταγραφή των γονιών των γονιών του ego και τα παιδιά τους, τα παιδιά των παιδιών τους κ.λ.π. Βασική κίνηση είναι μόλις ανεβαίνει κανείς ένα επίπεδο να περιγράφει όλους τους απογόνους αυτού του υποκειμένου. Αυτή η διαδικασία συνεχίζεται για όσο εκτείνεται η μνήμη του πληροφορητή. Στη συνέχεια καταγράφεται η γενεαλογία της συζύγου του υποκειμένου.

Κριτική στη γενεαλογική μέθοδο

- ▶ Η μέθοδος έχει βασικές ατέλειες, όπως για παράδειγμα, δεν καταγράφονται οι γονείς της συζύγου του παιδιού. Καταγράφονται, δηλαδή, με λεπτομέρεια τα πάνω γενεαλογικά επίπεδα και όχι οι απόγονοι.
- ▶ Ωστόσο, η βασική **κριτική** της γενεαλογικής μεθόδου αφορά τη μέθοδο αυτή στο σύνολό της και όχι μόνο τον τρόπο που χρησιμοποιήθηκε από τον Rivers. Η Bouquet παρατηρεί ότι η γενεαλογική μέθοδος περιλαμβάνει μια εμπειρική προσαγή: την πρόσκληση να συλλέξει κανείς συγκρίσιμο υλικό. Το υλικό αυτό γίνεται συγκρίσιμο ύστερα από τη μετάφρασή του από την τοπική διάλεκτο σε ένα παγκόσμιο ιδίωμα. Αυτή η μεταφρασιμότητα, η δυνατότητα μετάφρασης, στηρίζεται στο αξίωμα, ότι στο βαθμό που παντού τα παιδιά γεννιούνται από γυναίκες, και ο ρόλος του πατέρα πολιτισμικά αναγνωρίζεται, ο καθένας μπορεί να υποδείξει τη μητέρα του και οι περισσότεροι μπορούν να υποδείξουν τον πατέρα τους

Χρήση της γενεαλογικής μεθόδου σήμερα

- ▶ Σήμερα, εξακολουθεί και χρησιμοποιείται η γενεαλογική μέθοδος και υπάρχουν περιπτώσεις όπου μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη, όπως για παράδειγμα στην έρευνα στα αστικά κέντρα, στην επιδημιολογία, στην ιατρική ανθρωπολογία. Στις περιπτώσεις αυτές καταγράφονται με λεπτομέρεια τόσο οι πρόγονοι όσο και οι απόγονοι, ενώ για κάθε καινούργιο πρόσωπο μπορούν να καταγραφούν το όνομα, η ηλικία, ο τόπος γέννησης, η κατοικία, το επάγγελμα, και πλήθος άλλων πληροφοριών.

Βιβλιογραφία

- ▶ Keesing, Roger. 1997. *Cultural Anthropology. A Contemporary Perspective*. Wadsworth Publishing Co Inc
- ▶ Kuper, Adam. 2006 [α' έκδοση 1988, β' έκδοση 2005]. *Η επανεπινόηση της πρωτόγονης κοινωνίας. Μεταμορφώσεις ενός μύθου*. Κεφ. 5 «Το πρόβλημα του τοτεμισμού», κεφ. 6 «Οι μποασιανοί και η κριτική του εξελικτικισμού». Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- ▶ Dumont, Louis. 1971. (μτφ. 1996). *Εισαγωγή σε Δύο Θεωρίες της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας*. «Η Θεώρηση της Συγγένειας από την σκοπιά του Radcliffe-Brown», σ.σ. 29-70. Αθήνα: Καστανιώτης.
- ▶ Fox, Roger. 1967. *Kinship and Marriage*. Chapter 9 "Kinship Terminology", σ.σ. 240-262. Penguin

ΤΕΛΟΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Βενετία Καντσά
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

